

The study reveals of the use of GMOs in agriculture, due to issues of economic security of a particular region or country as a whole.

To determined the impact of risks and control for developing and developed countries that are important aspects of farming. Changes in weather, climate, productivity, price values, public policy, the situation on global markets can cause large fluctuations in agricultural production, and consequently affecting the income of agricultural producers. Risk management includes a range of strategies that reduce the social and financial implications of possible changes affecting the production and income of farmers.

There is a need for an in-depth study of the theoretical and practical aspects of the impact of the risk of gene transferring in the context of insurance protection.

Keywords: genetic engineering, agricultural entrepreneurship, risk of gene transferring, transgenic crops, the insurance protection.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 3(180): 18-25

УДК 364.32:346.6

JEL: G 20, 22, 29

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/180-3/3>

О. Гаманкова, д-р екон. наук, проф.,
С. Шимків, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено особливостям фінансового забезпечення державного та недержавного страхування від нещасних випадків. Аналізується методика формування ставок страхових премій у сфері недержавного страхування від нещасних випадків. Досліджується практика реформування фінансового забезпечення державного соціального страхування від нещасних випадків. Аргументовано висновок щодо необхідності запровадження науково обґрунтованого підходу до визначення ставок страхового внеску у сфері державного соціального страхування на основі математичної статистики та актуарних розрахунків з метою забезпечення таких умов, які з одного боку, дозволяють застрахувати ризик, а з іншого – забезпечити страховику можливість безумовного виконання страхових зобов'язань.

Ключові слова: система загальнообов'язкового соціального страхування; державне соціальне страхування від нещасних випадків; недержавне страхування від нещасних випадків; страховий тариф; єдиний соціальний внесок.

ВСТУП. Інтеграція України в світовий соціально-економічний простір визначає необхідність трансформації національної системи соціального захисту громадян, в складі якої важливе місце належить страхуванню від нещасних випадків. Страховий захист від нещасних випадків, включаючи як державне соціальне страхування, так і недержавне особисте страхування, поки що залишається в нашій країні нерозвиненим і вкрай суперечливим. Це обумовлюється багатьма чинниками, серед яких – уповільнення розвитку національної економіки в умовах фінансової кризи, її структурна перебудова; зниження в Україні частки працездатного населення; трансформація трудових відносин і пов'язаних з ними соціальних ризиків; збереження високого рівня "тіньової" економіки. За цих умов страхування від нещасних випадків потребує суттєвого реформування з метою перетворення на ефективну систему, яка б ґрунтувалася на довірі і соціальній відповідальності як державних, так і приватних інститутів. В контексті підвищення ефективності страхування від нещасних випадків особливої уваги потребує його фінансове забезпечення на основі використання механізмів взаємодії бізнесу і держави, спрямованих на координацію зусиль сторін та забезпечення врахування інтересів держави і бізнесу при розробці та проведенні масштабних соціальних реформ.

В період трансформаційних процесів, що відбуваються в економіці України, питання страхування від нещасних випадків потребує подальшого дослідження, перш за все, з огляду на формування фінансових ресурсів, необхідних для його організації та здійснення. Необхідний та достатній обсяг фінансових ресурсів, зосереджених у відповідних грошових фондах (страхових резервах), є гарантією виконання страхових зобов'язань перед застрахованими особами в системі страхування від нещасних випадків. Основним джерелом формування таких грошових фондів по лінії державного страхування виступає єдиний соціальний внесок, по лінії недержавного страхування – страхова премія. Специфіка страхової діяльності вимагає, щоб ставки єдиного страхового внеску і ставки страхових премій ґрунтувалися на оцінці рівня ризику, а адміністрування відповідних процесів відповідало вимогам сучасного

бізнес-середовища. Недотримання цього принципу призводить до неспроможності страховика виконати свої зобов'язання перед застрахованою особою в належному обсязі, робить систему страхування від нещасних випадків неефективною, незважаючи на постійні спроби модернізації соціальної сфери та зміни у законодавчій та нормативній базі стосовно справляння в Україні єдиного соціального внеску.

Метою даної статті є порівняльний аналіз методів формування фінансового забезпечення страхування від нещасних випадків в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування і в секторі приватного страхування з урахуванням вірогідності настання страхової події та врахування ступеню ризику; аналіз останніх законодавчих змін щодо справляння і адміністрування єдиного соціального внеску.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Питання забезпечення страхового захисту членів суспільства від дії соціальних ризиків перебувають в центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених і практиків. Так, значимий внесок у формування національної концепції соціального страхування зробили В.Д. Базилевич, Н.М. Внукова, О.А. Грішнова [11], С.С. Осадець, С.І. Юрій та ін. Теоретично-прикладним аспектам страхового захисту громадян від нещасних випадків присвятили свої роботи вітчизняні дослідники: Ю.П. Гришан, О.М. Залетов, Г.М. Третякова та ін. Питання розбудови ефективних систем соціального страхування, включаючи страхування від нещасних випадків, знайшли своє відображення в роботах таких зарубіжних авторів як Ф. Елліс [5], П. Фокс., Г. Хазелл, Н. Нікуліна [6], G.Girunig [19], P. Hall [19] та ін.

В Україні дослідження на тему страхування від нещасних випадків регулярно організовуються Федерацією професійних спілок України [17], Міністерством соціальної політики України, Національним інститутом стратегічних досліджень при президентіві України та іншими українськими та міжнародними організаціями. Однак більшість виконаних досліджень орієнтовані на розв'язання фрагментарних окремих проблем розвитку державного і недержавного страхування від нещасних випадків. Загальні питання взаємодії держави і бізнесу, вдосконалення соціального страхування і підвищення

його ефективності, порівняльного аналізу світових та вітчизняних тенденцій у розвитку страхування від нещасних випадків системно не розглядалися і не отримали глибокого вивчення. Вони залишаються гостро дискусійними і вимагають додаткових досліджень. Недостатньо опрацьованими також залишаються питання науково обґрунтованих методів формування фінансового забезпечення системи страхування від нещасних випадків, особливо встановлення науково обґрунтованих страхових тарифів (ставок єдиного соціального внеску та ставок страхових премій) при державному та недержавному страхуванні від нещасних випадків; не досліджуються сучасні тенденції та підходи до реформування цієї системи, що, відповідно, не дозволяє окреслити перспективи подальшого розвитку страхування від нещасних випадків в Україні.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Результати наших попередніх досліджень [1] свідчать, що в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування (ЗОДСС) кошти соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань перерозподіляються таким чином, що за даним видом страхування акумульовані страхові внески одразу перетворюються на страхові виплати. Це означає, що існуючий страховий тариф не дає можливості нагромаджувати кошти у Фонді соціального страхування. Тому постає завдання дослідження методичних підходів до формування страхового тарифу єдиного соціального внеску (ЄСВ) на предмет його відповідності ризиковій сутності економічних відносин між суб'єктами державного соціального страхування від нещасних випадків. Дане завдання сформовано в такій площині, що повинно відобразити коректність побудови страхового тарифу відповідно до основних положень теорії страхування. Для цього в статті здійснено аналіз формування страхових тарифів у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків та практики формування тарифів у недержавному страхуванні.

При проведенні дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: поєднання історичного та логічного – при вивченні еволюції системи страхового захисту від нещасних випадків; теоретичного узагальнення, порівняння та аналогії – при формулюванні наукових положень, уточненні і систематизації понятійного апарату страхування від нещасних випадків; економіко-статистичні методи, зокрема статистичний і графічний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз – для дослідження взаємозв'язків в системі страхування від нещасних випадків, виявлення чинників її розвитку, дослідження міжнародного досвіду розбудови таких систем та їх фінансового забезпечення; експертних оцінок – для оцінювання форм та методів фінансового забезпечення соціального захисту громадян України від нещасних випадків; системний та комплексний підходи – для розробки й обґрунтування пропозицій щодо реформування методики нарахування та справляння ЄСВ.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти з питань страхування; статистичні звіти та нормативні акти Міністерства соціальної політики, Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Державного комітету статистики, Міністерства фінансів України, Міжнародного валютного фонду; Світового банку; вітчизняна та іноземна монографічна і спеціалізована періодична література.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ. Головною проблемою фінансового забезпечення страхування від нещасних випадків є встановлення необхідних та достатніх ставок

страхових внесків ЄСВ та страхової премії (страхових тарифів), які б забезпечували надходження коштів, достатніх для фінансування страхових виплат за страховими подіями. Особлива увага при цьому має бути спрямована на використання оптимальної методики обчислення страхових тарифів. Зазначена методика є тим інструментом, який дозволяє сформувати науково обґрунтовану фінансову базу для здійснення страхового захисту населення від нещасних випадків.

Запровадження науково обґрунтованого підходу до встановлення страхових тарифів є особливо актуальним для державного соціального страхування. В системі ЗОДСС наявні на даний момент рекомендації щодо оцінки та аналізу ризиків у державному страхуванні від нещасних випадків носять загальний характер. Страховий тариф ЄСВ є фіксованим та не враховує рівень ризику галузі виробництва та його ймовірнісну оцінку, що свідчить про необґрунтованість і некоректність наявного інструментарію для аналізу ризиків та вірогідних страхових виплат при здійсненні державного соціального страхування від нещасних випадків. Відсутність систематизації практичної складової побудови оптимальної системи для аналізу ризиків в сфері соціального страхування від нещасних випадків на виробництві зумовлює необхідність порівняльного аналізу методичних підходів побудови страхових тарифів в недержавному (добровільному та обов'язковому особистому страхуванні від нещасних випадків) та державному загальнообов'язковому соціальному страхуванні від нещасних випадків громадян.

В нашому аналізі принципово важливим є визначення того, що побудова страхового тарифу та його структурних елементів при формуванні фінансового підґрунтя страхового захисту від нещасних випадків у сфері недержавного та державного страхування повинно мати наукове обґрунтування. Визначення ціни страхової послуги, у т.ч. послуги страхування від нещасних випадків, належить до сфери діяльності актуаріїв, тобто фахівців в області страхової та фінансової математики. Він проводиться на основі методів цих дисциплін і визнається як самостійний науковий напрям. Основними проблемами, які розв'язує актуарна математика, є моделі розподілу виплат і визначення стійкості страхових операцій [2, 3].

Серед основних та визначальних критеріїв, що враховуються при побудові моделей, є:

- дія закону великих чисел, відповідно до якого при достатньо великому обсязі страхового портфеля середній розмір страхової виплати за портфелем дорівнює математичному очікуванню середньої страхової виплати, а відхилення фактичного розміру страхової виплати від очікуваного з певною точністю лежать в заданому інтервалі;
- однорідність вибірки, оскільки, якщо об'єкти страхування неоднорідні, то їх необхідно групувати за основними ознаками. Чим більш схожі характеристики мають об'єкти всередині вибірки, тим більш стандартними є страхові випадки, тим ближчим є середній розмір страхової виплати до очікуваного розміру;
- залежність ризиків між собою, тобто їх кореляція у портфелі;
- поділ ризиків на нормальні і катастрофічні;
- розподіл ризиків всередині портфеля і проблема кумуляції збитку, оскільки випадковий набір ризиків може призвести не до згладжування, а до збільшення збитку [4].

Страхові тарифи в недержавному (приватному) страхуванні обчислюються різними методами: на основі теорії ймовірності та методів математичної статистики; на базі експертних оцінок; за методом аналогії; з вико-

ристанням математичної статистики та розрахунку дохідності. Для нагромаджувальних довгострокових видів страхування існують інші методики, які ми залишаємо поза увагою, оскільки страхування від нещасних випадків належить до ризикового страхування [4].

На практиці методика, що базується на використанні загальної математичної статистики, передбачає, що:

- існує статистика, яка дозволяє оцінити ймовірність настання страхової події, суму страхових відшкодувань і сукупну страхову суму за ризиками, прийнятим на страхування, за кілька років;
- розрахунок тарифів проводиться при заздалегідь визначеній кількості договорів, які передбачається укласти зі страхувальниками;
- розвиток ризику у часі (тобто залежність збитковості від терміну дії договору) носить лінійний характер [5, с. 78].

Зазначена методика дає необхідні результати при проведенні масових видів страхування на основі наявної страхової статистики за певний період часу або за відсутності такої використовувати статистичну інформаційну базу. Отже, страхування від нещасних випадків підпадає під можливість її застосування цієї методики. Визначення страхового тарифу на основі страхової статистики за кілька років здійснюється з урахуванням прогнозованого рівня збитковості страхової суми на наступний рік. Наявні статистичні дані дають можливість сформулювати певне уявлення щодо середньої величини збитку і його відхилення, частоту настання

страхових випадків, які приймаються на страхування, характеристики ризику. Однак в умовах нестабільності, притаманної страховому ринку України протягом кількох останніх років, існує можливість помилки не тільки при оцінці ризиків, але і при їх прогнозуванні на майбутнє. Факторів, що впливають на майбутні характеристики ризику, безліч: зміна обсягів та структури страхового портфеля, інфляція, криміногенна обстановка, загальне погіршення фінансового стану споживачів страхових послуг тощо. Кожен з цих чинників впливає на розмір страхового тарифу, тому слід більш ретельно підходити до ймовірного відхилення від очікуваного результату.

При проведенні страховиком особистого страхування від нещасних випадків страхові тарифи розраховуються ним самостійно для кожного виду і варіанту страхування. На величину страхового тарифу впливає низка факторів, визначальними серед яких є: ймовірність настання страхового випадку, відносна міра ризику, переліку ризиків, на випадок настання яких проводиться страхування, і встановленого розміру страхових виплат за кожним з них. Врахування всіх факторів та правильний розрахунок актуаріями страхових тарифів визначає та забезпечує фінансову стабільність страхових операцій страховика, а також його можливість виконувати прийняті на себе зобов'язання за ризику перед страхувальниками.

Страховий тариф (брутто-тариф) складається з нетто-тарифу та навантаження і має таку будову (рис. 1):

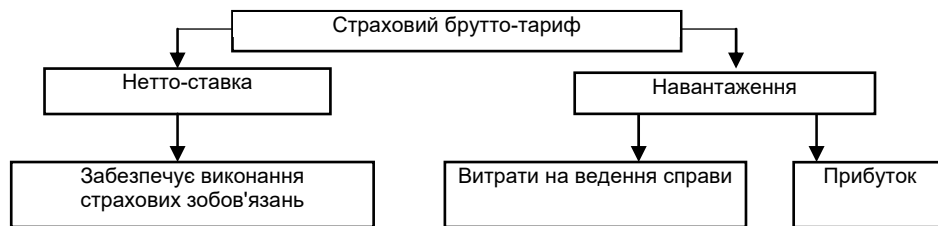

Рис. 1. Будова страхового тарифу

Джерело: розроблено авторами за [6, 3, 7]

Розрахунок тарифних ставок для ризикових видів страхування здійснюється на основі таких даних:

- K_g – планове число договорів,
- $P(A)$ – ймовірність настання страхового випадку,
- CC – середній розмір страхової суми за одним договором страхування,
- CB – середня страхова виплата за одним договором страхування при настанні страхового випадку.
- (γ) – гарантія необхідної ймовірності, з якою зібраних внесків повинно вистачити на страхові виплати за страховими випадками.
- $\alpha(\gamma)$ – коефіцієнт, залежний від гарантії безпеки (гамма).

Нетто-ставка призначена для формування страхових резервів. В разі стійкості страхового ряду до складу нетто-ставки включаються базова частина нетто-ставки (T_0) і ризикова надбавка (R).

$$T_n = T_0 + R, \quad (1)$$

За рахунок базової частини нетто-ставки, яка є основою тарифу, формуються страхові резерви, які слугують джерелом страхових виплат.

Нетто-ставка дорівнює базовій її частини у випадках, коли спостерігається планомірний розвиток ризику. Однак оскільки страхова премія є середнім розміром

даних платежів, то можливі позитивні і негативні його відхилення. Для компенсації можливих відхилень до базової частини тарифу існує гарантійна (ризикова) надбавка, яка призначається для фінансування випадкових відхилень реального збитку від його очікуваної величини [8]. Метою введення ризикової надбавки є врахування ймовірних перевищень кількості страхових випадків над їх середнім значенням.

$$R = T_0 \times \alpha(\gamma) \times \sqrt{\frac{1 - P(A)}{n \times P(A)}}, \quad (2)$$

Основна частина нетто-ставки (T_0) відповідає середнім страховим виплатам, що залежать від ймовірності настання страхового випадку, середньої страхової суми і розміру середньої страхової виплати.

На розмір нетто-ставки у ризиковому страхуванні при формуванні страхового тарифу впливає показник ймовірності настання страхових випадків, який за своєю суттю і визначає саму нетто-ставку. Як наслідок, тариф нетто буде зростати із зростанням ризику. Зазвичай для розрахунку тарифу нетто використовують наступну формулу:

$$T_n = P(A) \times K \times 100, \quad (3)$$

де A – страховий випадок; $P(A)$ – ймовірність настання страхового випадку; K – коефіцієнт збитковості страхо-

вої суми (відношення розміру середнього розміру страхової виплати до середнього розміру страхової суми).

Для визначення ймовірності настання страхових випадків страхові організації використовують відповідні статистичні дані, наприклад, показники кількості нещасних випадків, число аварій на виробничих підприємствах, число аварій на дорогах, тощо. Ймовірність настання страхового випадку визначається на підставі статистичних даних і характеризує закономірності страхування від нещасних випадків.

Поряд із цим, принципово важливим для розрахунку страхового тарифу виступає спорідненість порівнюваних ознак, однорідних й пов'язаних з цим майнових інтересів від одного або сукупності страхових ризиків за встановленими для всіх або окремих застрахованих об'єктів умовам, способом їхнього страхового захисту. Йдеться про гомогенність досліджуваних страхових сукупностей. Це означає, що групи, для яких визначається показник ймовірності, повинні бути однорідними. Так, наприклад, в недержавному страхуванні від нещасних випадків тариф визначається окремо для дітей і окремо для дорослих. Це свідчить про існування двох видів страхування від нещасних випадків: страхування від нещасних випадків дітей та страхування від нещасних випадків дорослих. Ознака гомогенності при розрахунку страхових тарифів є ключовою і не повинна порушуватися при жодних обставинах. Зумовлено це тим, що діти та дорослі піддаються впливу різних ризиків, відповідно своєму віку і способу життя.

Ще одна складова страхового тарифу, його цінова частина – навантаження. З метою зниження самого страхового тарифу навантаження може змінюватися, що має велике значення в умовах конкуренції на страховому ринку. Якщо на ринку страхова послуга користується попитом, величина навантаження може збільшуватися за рахунок включення в неї прибутку. Якщо тарифна ставка розрахована правильно, забезпечується необхідний баланс між доходами і витратами страхової організації. При розрахунку тарифів за договорами недержавного страхування від нещасних випадків враховується ряд факторів, які впливають на розмір страхового тарифу та коригуючі коефіцієнти, що залежать від терміну страхування.

Розрахунок страхових тарифів при загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від неща-

сних випадків на виробництві принципово відрізняються від описаних вище. Відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 01.01.2016 №2464-17, ЄСВ – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [9]. Страховий тариф при цьому встановлюється по відношенню до фонду оплати праці і відповідно до визначених законодавством пропорцій розподіляється між фондами соціального страхування.

До січня 2016 року, ЄСВ визначався відповідно до класу професійного ризику, до якого за основним видом діяльності було віднесено підприємство, організацію. Ставки страхових тарифів встановлювались відповідно до класу професійного ризику. Під класом професійного ризику виробництва розуміється рівень виробничого травматизму і професійних захворювань за видами економічної діяльності, що визначає ступінь вірогідності втрати професійної працездатності або смерті працівника під час виконання трудових обов'язків, з урахуванням результатів аналізу показників виробничого травматизму і професійних захворювань, а також обсягів видатків державного страховика – Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, пов'язаних із забезпеченням загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності [10].

Нагадаємо, що в Законі України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 13.03.2015 № 2464-17 було виділено 67 класів професійного ризику, кожному ризику присвоєно свій розмір страхового внеску (див. табл. 1), який і визначав ставку ЄСВ, що в подальшому розподілялась між соціальними фондами. Відповідно це свідчить про те, що саме державне соціальне страхування від нещасних випадків впливало на визначення розміру ЄСВ і, відповідно, на формування дохідної частини бюджетів всіх інших соціальних Фондів.

Таблиця 1. Розмір єдиного внеску залежно від класу професійного ризику

КР	%	КР	%	КР	%	КР	%	КР	%	КР	%	КР	%	КР	%
1	36,76	10	36,88	19	37,16	28	37,51	37	37,87	46	38,19	55	38,66	64	40,4
2	36,77	11	36,9	20	37,17	29	37,58	38	37,96	47	38,24	56	38,74	65	42,61
3	36,78	12	36,92	21	37,18	30	37,6	39	37,97	48	38,26	57	39,01	66	42,72
4	36,79	13	36,93	22	37,19	31	37,61	40	37,99	49	38,28	58	39,02	67	49,7
5	36,8	14	36,95	23	37,26	32	37,65	41	38	50	38,45	59	39,1		
6	36,82	15	37	24	37,3	33	37,66	42	38,03	51	38,47	60	39,48		
7	36,83	16	37,04	25	37,33	34	37,77	43	38,05	52	38,52	61	39,76		
8	36,85	17	37,06	26	37,39	35	37,78	44	38,1	53	38,54	62	39,9		
9	36,86	18	37,13	27	37,45	36	37,86	45	38,11	54	38,57	63	40,19		

*Примітка. КР – клас професійного ризику

Джерело: [10]

Застосування диференційованих ставок ЄСВ є логічним. Такий підхід використовується й іншими країнами. Так, наприклад, у Німеччині налічується близько 600 класів професійних ризиків, в Італії – 300 [11, с. 22-28.]. При цьому особливо підкреслимо, що в цих державах відсутні види діяльності, пов'язані з видобутком і збагаченням руд кольорових металів і на даний час не фіксується зниження рівня життя громадян і

зростання соціально незахищених верств. Це свідчить про те, що в розвинених країнах існує ще більш детальна галузева класифікація.

Для роботодавців розмір єдиного соціального внеску нараховувався у відсотках до сум фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, що включали витрати на виплату основної та додаткової заробітної плати, на інші заохочувальні і компенсаційні виплати, у

тому числі в натуральній формі, що визначалися відповідно до Закону України "Про оплату праці", які підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб [9].

Тарифи були диференційовані по групах залежно від галузей (підгалузей) економіки в залежності від класу професійного ризику, який залежав від величини "інтегрального показника" і визначався за формулою:

$$I_{crc} = \frac{ВФ\ crc}{ВОО\ crc} * 100, \quad (4)$$

де I_{crc} – інтегральний показник, відсотків; $ВФ_{crc}$ – загальна сума видатків відповідної страхової галузевої сукупності видів економічної діяльності, пов'язаних із забезпеченням страхування, за попередні три роки; $ВОО_{crc}$ – розмір фонду оплати праці, на який нараховується єдиний внесок, відповідної страхової галузевої сукупності видів економічної діяльності за попередні три роки [12].

Чим вищий рівень інтегрального показника, тим, відповідно, вищий клас професійного ризику виробництва, починаючи з найменшого. Визначення кількості класів професійного ризику виробництва здійснювалось шляхом групування інтегральних показників. Класифікація видів економічної діяльності за класами професійного ризику встановлена Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2012 р №237 "Про затвердження порядку визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності" [10]. Дана постанова виділяє понад 500 видів економічної діяльності.

Розмір страхового внеску визначався за такою формулою:

$$СТ = P + C, \quad (5)$$

де $СТ$ – розмір страхового внеску, відсотків; P – розрахункова складова частина страхового внеску, відсотків;

C – солідарна складова частина страхового внеску, що визначалася у результаті розподілу суми видатків окремих страхових галузевих сукупностей видів економічної діяльності, пов'язаних із забезпеченням страхування, розрахункова складова частина страхового внеску яких перевищує розмір страхового внеску найвищого класу професійного ризику виробництва, між іншими сукупностями пропорційно їх розміру фонду оплати праці, на який нараховувався ЄСВ, відсотків зазначеного розміру фонду оплати праці.

Розрахункова складова частина страхового внеску визначалась за такою формулою:

$$P = I_{crc} + H_{crc}, \quad (6)$$

де H_{crc} – навантаження для покриття витрат, пов'язаних з виконанням обов'язків страховика, що визначається шляхом розподілу таких витрат між страховими галузевими сукупностями видів економічної діяльності пропорційно загальній сумі їх видатків, пов'язаних із забезпеченням страхування, відсотків розміру фонду оплати праці, на який нараховувався єдиний внесок, зазначених сукупностей.

Отже, ставка ЄСВ встановлювалася на рівні між 36,76% від суми оплати праці для 1-го класу до 49,7% для шістдесят сьомого класу. Працівники бюджетної сфери сплачували зменшену ставку – 34,7%. Ставка страхового внеску встановлювалась відповідно до адміністративно визначеного класу галузей економіки та видів діяльності за професійним ризиком. При віднесенні виду економічної діяльності до іншого класу змінювався відповідно розмір страхового тарифу. Зміна страховальником протягом поточного року виду економічної діяльності не вела до зміни розміру страхового тарифу, установленого на цей рік щодо такого страховальника.

За таких умов всі підприємства, організації, установи, що працюють в одній галузі, сплачували ЄСВ за однаковими ставками незалежно від кількості нещасних випадків на підприємствах та реального стану безпеки праці на кожному з них. Це демотивувало роботодавців щодо вкладення коштів в безпеку праці працівників, адже рівень виробничого травматизму кожного окремого підприємства не впливав на розмір його навантаження щодо сплати ЄСВ. Зв'язку між розміром внеску та рівнем професійного ризику окремого підприємства не існувало. Результатом такої ситуації є сприйняття підприємствами внесків на страхування від нещасних випадків як витрат, які можна мінімізувати, наприклад, шляхом зменшення фонду оплати праці в результаті переведення заробітних плат "в тінь". Спробу зниження доволі високих розмірів ЄСВ Уряд здійснив наприкінці 2014 р., прийнявши рішення щодо суттєвого зниження тарифної ставки.

Платники ЄСВ, починаючи з 1 січня 2015 р. отримали право зменшувати ставку внеску до 16% із застосуванням понижувального коефіцієнта 0,4. Але щоб отримати таке право, вони мали одночасно виконати чотири умови. Перша з них – збільшення бази нарахування ЄСВ (тобто фонду оплати праці) з таким розрахунком, щоб величина основної та додаткової заробітної плати персоналу (в тому числі будь-які заохочувальні виплати) кожного місяця в 2015 р. перевищувала, щонайменше, в 2,5 рази середньомісячний аналогічний показник 2014 р. Зауважимо, що база нарахування може збільшуватися як за рахунок зростання заробітних плат (в тому числі за рахунок легалізації їх тіньової частини) для вже працюючих робітників, так і за рахунок найму більшої кількості працівників при збереженні оплати праці на колишньому рівні. Збільшення бази нарахування ЄСВ саме в 2,5 р. відповідає вимозі збереження попереднього обсягу внесків до системи ЗОДСС (в т.ч. Пенсійного фонду) [13].

Друга умова, яка давала право на застосування понижувального коефіцієнту 0,4 – збільшення в 2015 р. середньої заробітної плати персоналу підприємства, щонайменше, на 30% порівняно з 2014 р. Проте ми вважаємо, що така вимога дискримінувала сумлінних платників податків і демотивувала легальний бізнес: роботодавці, які вже давно виплачували "білу" зарплату, навряд чи змогли б збільшити фонд заробітної плати ще на 30%; тим більше сумнівно, що вони б збільшили його в 2,5 рази.

Третя умова – розмір ЄСВ у розрахунку на одну особу працюючого персоналу навіть після застосування понижувального коефіцієнта при середній ставці ЄСВ у розмірі 16% не могла бути меншою за 700 грн. Це означає, що застосування, наприклад, ставки ЄСВ у розмірі 16,14%, можливе лише тоді, коли середня заробітна плата на підприємстві становила б не менше 4337 грн. В той же час статистика свідчить, що у 2014 р. середня заробітна плата в Україні дорівнювала лише 3263 грн [14]. На наш погляд, жодних підстав очікувати стрімкого зростання заробітних плат в країні на фоні системної кризи, воєнних дій на сході та відсутності падіння ВВП не існувало і не існує.

Четверта умова полягала в тому, щоб середня заробітна плата на підприємстві складала не менше трьох мінімальних зарплат (3654 грн), виходячи з запланованої мінімальної заробітної плати станом на 1 січня 2015 р. Якщо вона була нижча, механізм не працював. При цьому в категорію підприємств, які не могли скористатися пільгою, потрапляли не тільки представники малого бізнесу, але й деякі великі промислові підприємства.

Отже, досвід 2015 року засвідчив, що ідея використання механізму зниження ЄСВ з метою детінізації ринку заробітних плат є достатньо спірною. Міністерство фінансів України розраховувало отримати від детінізації 40 млрд грн додаткових коштів, проте те у 2015 році, на потреби Міністерства соціальної політики було виділено 91,3 млрд грн з Державного бюджету України, що засвідчило про неефективність проведених дій щодо легалізації фонду оплати праці [15].

Починаючи з січня 2016 р. Урядом України було прийнято інше рішення – Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році" від 24.12.2015 р. № 909-VIII, який вносить кардинальні зміни до ряду нормативно-правових актів України [16]. Першою серед цих змін є загальне зниження ставки ЄСВ до 22% для підприємств всіх видів економічної

діяльності та галузей. Класи професійного ризику, які, хоч частково враховували ризик настання страхового випадку через рівень ризикованості галузі повністю ліквідовані та виключені із законодавства. На нашу думку, ліквідація класів професійного ризику є надто ризиковим шляхом, який ставить всі підприємства, незалежно від галузі економіки в одні умови. І якщо ми говорили, що методика визначення ЄСВ, яка діяла до 01.01.2016 р. не враховувала рівень ризику кожного окремого підприємства окремої галузі, то існуюча єдина ставка у 22% означає повну "зрівнялівку". Йдеться про те, що роботодавці сплачуватимуть однаковий розмір ЄСВ, наприклад, як за роботу офісних працівників так і за роботу гірників. Про врахування ймовірності виникнення нещасних випадків на виробництві відповідно до Закону взагалі не йдеться, хоча вона є досить різною в різних галузях економіки, про що свідчать дані табл. 2.

Таблиця 2. Ймовірність виникнення нещасних випадків на виробництві у різних галузях економіки України

Галузь економіки	Кількість працюючих серед яких виникає один смертельний випадок на рік	Ймовірність виникнення смертельного нещасного випадку
Гірничодобувна	1 139	$8,8 \cdot 10^{-4}$
Енергетична	4 387	$2,3 \cdot 10^{-4}$
Будівництво	5 303	$1,8 \cdot 10^{-4}$
Машинобудування	14 013	$7,1 \cdot 10^{-4}$
Металургійна	6 437	$1,6 \cdot 10^{-4}$
Хімічна	3 364	$3,0 \cdot 10^{-4}$
Транспортна	5 945	$1,7 \cdot 10^{-4}$
Зв'язок	63 450	$1,6 \cdot 10^{-5}$
Житлово-комунальне господарство	12 274	$8,1 \cdot 10^{-5}$
Аграрно-промисловий комплекс	5 199	$1,9 \cdot 10^{-4}$

Джерело: розроблено авторами на основі [17]

Також не можна залишати осторонь питання, умов праці робітників, адже за єдиної ставки 22% роботодавці взагалі не зацікавлені покращувати рівень безпеки на виробництві, інвестувати в створення гідних умов праці своїх робітників. Якщо рівень виробничого травматизму та ризиковість умов праці не впливає на ставку ЄСВ, то, на наш погляд, це порушує страхові принципи формування відповідних фінансових джерел. Це не

тільки призведе до погіршення стану безпеки праці, але й до дефіциту коштів, особливо враховуючи ступінь виробничого травматизму в Україні: вже сьогодні кожен 10 нещасний випадок на виробництві в нашій країні є смертельним [17]. Дані Міжнародної організації праці підтверджують надвисоку порівняно з іншими країнами ймовірність виникнення нещасних випадків на виробництві в Україні (див. табл. 3).

Таблиця 3. Ймовірність виникнення нещасних випадків на виробництві

Континент, країна	Кількість працюючих, серед яких виникає один смертельний випадок на рік	Ймовірність виникнення смертельного випадку за рік	Ймовірність виникнення нещасного випадку за рік	Кількість працюючих серед яких виникає один нещасний випадок на рік
Європа	11636	$8,6 \cdot 10^{-5}$	$6,6 \cdot 10^{-2}$	15
Америка	6974	$1,4 \cdot 10^{-4}$	$1,1 \cdot 10^{-1}$	9
Країни з ринковою економікою	23552	$4,2 \cdot 10^{-5}$	$2 \cdot 10^{-2}$	50
Колишні соціалістичні країни Європи	7567	$1,3 \cdot 10^{-4}$	$3,6 \cdot 10^{-3}$	287
Україна	10425	$9,6 \cdot 10^{-5}$	$1,7 \cdot 10^{-3}$	588

Джерело: складено авторами на основі [17, 18]

На нашу думку, незважаючи на зменшення фіскального тиску на платників ЄСВ у 2016 р., вітчизняна система соціального страхування виявиться неспроможною забезпечити повною мірою виконання державних соціальних зобов'язань за рахунок власних джерел. Через явну нежиттєздатність "зарплатної реформи", закладеної в нині чинному Податковому кодексі, надходження до Пенсійного фонду й інших соціальних фондів, на нашу думку, отримані не будуть. Навпаки, зниження ЄСВ, який є головним джерелом наповнення системи ЗОДСС, призведе до ще більшого дефіциту цієї системи.

За недостатності надходжень ЄСВ, дефіцит соціальних фондів в нашій країні, відповідно до Законів з

окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування, покривається за рахунок коштів державного бюджету. Так відповідно, у Державному бюджеті на 2016 р. значно збільшилося фінансування Міністерства соціальної політики до 153,1 млрд грн. (порівняно з 91,3 млрд грн у 2015 р.) [15].

ВИСНОВКИ. Порівняння двох методів розрахунку страхових тарифів при страхуванні від нещасних випадків при недержавному і державному страхуванні від нещасних випадків свідчить про таке:

1. Встановлення страхових тарифів при загальнообов'язковому соціальному страхуванні від нещасних випадків не відповідає засадам теорії страхування,

адже при цьому не враховуються ступінь ризику і не визначається ймовірність настання страхового випадку. Законодавчі зміни, прийняті у 2016 р., стали ще одним кроком відходу від науково обґрунтованих засад формування фінансової бази такого страхування, що свідчить про нестраховий характер механізму державного соціального страхування від нещасних випадків.

2. У державному страхуванні від нещасних випадків на виробництві страховий тариф, за яким обчислюється ЄСВ, встановлюється як цілісний, неподільний норматив. У структурі страхового тарифу не виокремлюються витрати на ведення справи, на попереджувальні заходи, хоча щорічно на ці цілі закладаються чималі суми коштів у складі бюджету Фонду соціального страхування, на який, починаючи з 2015 р., покладено обов'язки здійснення державного соціального страхування від нещасних випадків.

3. З 2016 р. скасовано диференціацію ЄСВ, тобто скасовано формування груп страхової сукупності залежно від галузі економіки. Світова практика здійснення соціального страхування від нещасних випадків показує, що визначення тарифу страхування на кожен рік в країнах, де проводиться таке страхування, відбувається відповідно до віднесення галузі економіки до класу професійного ризику на основі показників попереднього періоду (від року до шести років) [18]. У Німеччині, наприклад, застосовується так званий "період спостереження", на підставі якого професійні товариства проводять розрахунок страхових тарифів. Термін дії страхових тарифів становить 6 років. При розрахунку застосовується "нова методика навантаження", при якій виплати страхового забезпечення розглядаються за страховими випадками тільки за "період спостереження". Це сприяє підвищенню стимулів для страхувальників з профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань [19]. В Україні при державному страхуванні від нещасних випадків при формуванні страхового тарифу ці чинники не враховуються, що демотивує роботодавців відносно покращення умов та безпеки праці на підприємствах.

4. До зазначених відмінностей варто додати також ще спосіб застосування страхового тарифу для визначення страхового внеску. У недержавному страхуванні при визначенні страхової премії базою нарачування є страхова сума. Страхова сума виступає індикатором розміру зобов'язань страховика за кожним договором, в межах якого здійснюється страхова виплата. У державному страхуванні від нещасних випадків на виробництві базою для нарачування ЄСВ є фонд оплати праці застрахованої особи. У цьому виді соціального страхування поняття "страхова сума" як обмежувача можливих страхових виплат не застосовується.

5. Відсутня диференціація тарифів відрахувань до Фонду соціального страхування за галузями (підгалузями) економіки. ЄСВ 22 % ставить всі підприємства всіх галузей в рівні умови. Це порушує принцип справедливості і усуває економічні стимули поліпшення умов праці. Підприємства різних галузей мають різні показники умов праці та стану здоров'я працівників, що істотно відрізняються один від одного. Законодавчі заходи щодо охорони здоров'я робітників носять компенсаційний характер, а відсутність економічного механізму зацікавленості роботодавців у створенні та забезпеченні здорових і безпечних умов праці призводить, на жаль, до зростання профзахворювань і травматизму. В даний час практично відсутня мотивація страхувальників щодо вирішення завдань зниження виробничого травматизму та професійної захворюваності, а останні реформаторські зміни щодо зниження ставки ЄСВ до 22%, по

суті, залишили робітників без права на забезпечення гідних умов праці.

В сучасних умовах, назріла необхідність шукати структурні рішення і нові методи забезпечення населення страхуванням від нещасних випадків. Тож, одним з перспективних напрямів удосконалення страхування від нещасних випадків визначаємо залучення приватного сектору для створення та залучення інвестицій, фінансування, зниження витрат, а також надання страхових послуг зі страхування від нещасних випадків на якісно вищому рівні. Разом з тим, розвиток страхування від нещасних випадків не можна розглядати у відриві від тієї системи, яка його продукує, тобто від системи державного соціального страхування. У зв'язку з цим маємо можливість зробити висновок про те, що потрібно розглядати неоднозначну корисність надання послуг зі страхування від нещасних випадків в рамках державної чи недержавної системи, а життєздатність та ефективність поєднання цих систем, маючи на увазі сприятливе співвідношення тарифів страхових внесків, а також якість і повноту наданих послуг застрахованим особам.

ДИСКУСІЯ. Виокремлені нами проблеми формування фінансового забезпечення вітчизняної системи страхування від нещасних випадків та відмінності в застосуванні розрахунку страхових тарифів у державному та недержавному страхуванні свідчать про те, що в системі ЗОДСС єдиний страховий внесок можна вважати "страховим" лише за формальними ознаками. Його величина встановлюється довільно, без належного наукового обґрунтування. Це може призвести до колапсу всієї системи соціального страхування, отже, необхідно шукати шляхи уникнення цієї загрози. Створення в Україні ефективної системи страхування від нещасних випадків неможливе без удосконалення її фінансового забезпечення на основі безумовного дотримання страхових принципів функціонування цієї системи.

На нашу думку, в сучасних умовах існує необхідність в реформуванні такої організації соціального страхування від нещасних випадків шляхом його відкриття для ринкових сил. Продовження наших подальших досліджень у сфері страхування від нещасних випадків обумовлюється необхідністю удосконалення його фінансового забезпечення шляхом залучення приватного страхового сектору до системи державного соціального страхування від нещасного випадку, що сприятиме створенню додаткових стимулів та забезпечить стійкість його фінансування.

Список використаних джерел

1. Гаманкова О.О. Стан та розвиток соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в Україні / О.О. Гаманкова, С.А. Шимків // Науковий вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія. Економіка. – №3 (156). 2014. – С. 16-19 (DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/168-3/2>)
2. Фалин Г.И. Введение в актуарную математику/Г.И. Фалин, А.И. Фалин. – М.: Финансово-Актуарный Центр МГУ, 1994. – 85 с.
3. Остапенко Д.О. Соціальне страхування промислових робітників України (середина XIX ст. – лютий 1917 р.): автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Д. О. Остапенко. – Х., 1998. – 18 с.
4. Салин В.Н. Математико-экономическая методология анализа рисков видов страхования/ В.Н. Салин, Л.В. Абламская, О.Н. Ковалев О.Н. – М.: Анкил, 1997. – 126 с.
5. Эллис Ф.. Общее страхование. / Ф.Эллис, П.Фокс., Г. Хазелл и др. // Пер. с англ. – Новосибирск: Общество Сибирских актуариев и Институт Актуариев, 1997. – 191 с.
6. Никулина Н. Н. Андеррайтинг в страховом бизнесе / Н. Н. Никулина, С. И. Савиных // Страховое дело. – 2008. – апрель. – С. 54-64.
7. Овчарова Н. В. Роль бюджетного забезпечення державної підтримки проектів державно-приватного партнерства в соціальній сфері та проблеми його розвитку / Н. В. Овчарова // ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd>
8. Шоргин С.Я. Оценка нетто-ставки по договорам страхового портфеля при различных страховых суммах // Финансы. – 1996. – № 1. С.47-54

9. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 8 липня 2010 року № 2464 – VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

10. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку визначення страхових тарифів для підприємств, установ та організацій на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання" від 13.09.2000 року № 1423. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Колот А.М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / [А.М. Колот, О.А. Грیشнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2012. – 504 с.

12. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку визначення страхових тарифів для підприємств, установ та організацій на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання" від 08.02.2012 р. №237. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

13. Закон України "Про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці"

від 29.12.2014 року №1573/ [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/56-19>

14. Демографічна та соціальна статистика / Ринок праці / Державний комітет статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

15. Огляд страхового ринку / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>

16. - Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році" від 24.12.2015 р. № 909-VIII / [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/909>

17. Травматизм на виробництві в Україні: національний профіль протягом 2009-2013 рр. (Інформаційно-аналітична профспілкова доповідь) / Федерація професійних спілок України. - К.: 2014 р. – С.32.

18. Рекомендації Міжнародної організації праці / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ilo.org/ilolex/english/index.htm

19. Gonalad Girunig and Pamela Hall An introduction to rating casualty business. Corporate communications, reinsurance and risk division. -Zurich: Swiss Re, 2014. – 27 p.

Надійшла до редколегії 05.02.16

О. Гаманкова, д-р екон. наук, проф.,

С. Шимків, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТРАХОВАНИЯ ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ В УКРАИНЕ

Статья посвящена особенностям финансового обеспечения государственного и негосударственного страхования от несчастных случаев. Анализируется методика формирования ставок страховых премий в сфере негосударственного страхования от несчастных случаев. Исследуется практика реформирования финансового обеспечения государственного социального страхования от несчастных случаев. Аргументированно выводится о необходимости введения научно обоснованного подхода к определению ставок страхового взноса в сфере государственного социального страхования на основе математической статистики и актуарных расчетов с целью обеспечения таких условий, с одной стороны, позволяют застраховать риск, а с другой – обеспечить страховщику возможность безусловного выполнения страховых обязательств.

Ключевые слова: система общеобязательного социального страхования; государственное социальное страхование от несчастных случаев; негосударственное страхование от несчастных случаев; страховой тариф, единый социальный взнос.

O. Gamankova, Doctor of Sciences (Economics), Professor,

S. Shymkiv, PhD Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FUNDING OF ACCIDENT INSURANCE IN UKRAINE

The paper deals with the peculiarities of financial provision of public and private accident insurance. Analyzes the methodology of forming insurance premium rates in private accident insurance. The study examines the practice of reforming the financial security of the state social insurance against accidents. The results show need to implement scientifically proven approach to determining premium rates in the state social insurance based on mathematical statistics and actuarial calculations to ensure that such conditions on the one hand, can insure the risk, and the other – to provide the insurer the ability to perform insurance obligations' commitments. One of the promising areas of improvement Accident Insurance determines to define increasing the role of the private sector to create and attraction of investments, financing, reduce costs, and provision of insurance services on insurance against accidents at a qualitatively higher level. The results show the need to consider the usefulness of a mixed provision of services to accident insurance under state or non-state system, and the viability and effectiveness of the combination of these systems.

Key words: the system of compulsory social insurance; public insurance against accidents; private insurance against accidents; insurance rate, single social contribution.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 3(180): 25-32

УДК: 368

JEL: G22

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/180-3/4>

О. Залетов, канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

У статті визначена сутність інвестиційної діяльності страхової компанії. Обґрунтовано роль і значення інвестиційної діяльності страхових компаній щодо формування інвестиційного ресурсу в економіку. Визначено сутність дефініції "інвестиційний потенціал страхових компаній", а також її взаємозв'язок з дефініціями "фінансовий потенціал страхових компаній" та страховий потенціал страхових компаній". На основі аналізу структури та динаміки сукупного інвестиційного портфеля страхових організацій України в 2008-2015 рр. визначено внесок страхового сектора економіки у формування інвестиційних ресурсів. Визначено проблеми та перспективи реалізації інвестиційного потенціалу страхового ринку України. Визначено напрямки удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні.

Ключові слова: державне регулювання, інвестиції страховиків, інвестиційний портфель, інвестиційний потенціал страхових компаній, страхування.

ВСТУП. У сучасному світі страховий ринок виступає в ролі каталізатора соціально-економічного розвитку держави, оскільки економічне значення страхування має дуалістичний характер і виконує не тільки за-

хисну функцію, але є і значним джерелом інвестицій, в т.ч. довгострокових.

Специфічною рисою страхування є інверсія страхового циклу, тобто страховиком отримання плати за